

Izhaja vsak petek.

Uredništvo:
Kopitarjeva ulica šte. 6.

GLASNIK

Naročnina znaša:

celoletna K 4.—

pololetna „ 2.—

četrtletna „ 1.—

Posamezna šte. „ 0.10

AVSTRIJSKE KRŠČANSKE TOBAČNE DELAVSKE ZVEZE.

Št. 43.

V Ljubljani, dne 23. oktobra 1914.

Leto VII.

Odprava carine na žito.

V zadnji številki našega lista smo kratko omenjali, da se je s cesarsko naredbo dne 8. oktobra odpravila carina na žito tako v naši kakor tudi v ogrski državni polovici. O učinku odprave carine na žito piše dunajska Christlich-soziale Arbeiter Zeitung:

»Zdaj smo rešeni! Dovoljeno je, da se žito uvaža brez carine. Pristašem carine prostega uvoza žita se je njih želja uresničila. Meje so odprte. Lahko se sedaj žito uvaža v deželo! Ceneno žito, cenjen kruh imamo; bede in skrbi ni več!

Tako bi moralo biti, če bi imeli prav vsi tisti, pri katerih se pričinja in končava vsa narodno gospodarska močnost s carino.

Prišlo je drugače, in sicer tako, kakor je pričakoval vsak poznavalec tržnih razmer. Prišlo je, kakor je moralo priti, dokler se sme in se špekulira s kmečkimi pridelki.

Dne 9. oktobra se je odpravila carina na žito, a že ta dan je poskočila cena pšenici pri 100 kg za 86 vin., rž pa celo za 1 K 20 vin. Cene še tudi zdaj ne padajo, marveč poskakujejo.

Z odpravo carine na žito je le država izgubila carino, ki znaša pri 100 kg pšenice 6 K 30 vin., pri rži pa 5 K 80 vin in da se je podražilo žito v Rumuniji, prebivalstvo je pa bridko razočarano.

Špekulanti na borzi pa nadaljujejo svoje umazane kupčije in veliki mlini zdaj spravljajo poleg svojih velikanskih dobičkov še carino s svoje nikdaj dovolj polne bisage. Saj vesti in domoljubja itak ne poznajo.

Zdaj molče vsi tisti, ki so prej pričakovali in napovedovali čudeže, če se odpravi carina na žito in ki so vsakega tudi pri nas očitali izdajalstvo ljudskih koristi, ki je dvomil, da odpravi carine mora slediti poceni žito in kruh.

Ali naj tako ostane? Ko je izbruhnila vojska, so takoj zaprli borzo in končali špekulacije z vrednostnimi papirji, dobro vedo, da, če tega ne store, se lahko omaja ne le zasebno, marveč tudi državno finančno gospodarstvo. En teden je bila zaprta tudi žitna borza; zakaj se je zopet otvorila? Ali more borza za eno zrno povisati naše žitne zaloge? Borza ničesar ne proizvaja, ona samo kupčuje s pridnostjo in s kmetovim znojem; špekulira z vsakdanjim kruhom našega ljudstva in z našimi reveži. Ali je zato njen obstoj upravičen? Ni li ravno zato povoda dovolj, da se borzna igra

konča? Kdo se zdaj upa z besedico braniti tisto borzo, ki ne pozna nobene doma ljubja in nečuveno povisava cene žitu in moki.

Proč z močno in žitno borzo, vsaj toliko časa, dokler traja vojska!

Konča naj se špekulacija tistih borzijanec, ki ne sejejo, a zdaj tako bogato žanjejo.

Kako naj se utemelji, ker so se cene žitu tako podražile? Ali je morebiti podražila vojska ceno za proizvajanje žita? Nam li absolutno žita primanjkuje? Odgovor slove: Ne! Cene so se le zato podražile, ker se močno žito zahteva. Vsled vojske se je dosedanji odjemalcem žita kot največji odjemalec pridružila armadna uprava, ki mora nakupovati velikanske množine žita. Povpraševanje po žitu se je tudi zato pomnožilo, ker je oviran promet in ker se mlatenje zdaj ne more tako hitro izvesti kakor v rednih razmerah. Hipno zato žita primanjkuje in to pomankanje domovine v resnem, svetem času izrablja špekulacija zato, da nečuveno povisava žitu in moki cene.

Ali tega počenjanja ni mogoče ustaviti?

Izdatki za pridelovanje žita se niso povisali. Kdo je torej upravičen, da sme prodajalno ceno povisati in še celo v takih svetih časih, kakršni so sedanj? Ni li država popolnoma upravičena, da je glede na svoj in na obstoj svojih narodov naravnost dolžna, da hitro tem hijenam vojske njih rokodelstvo radikalno ustavi?

Pšenica je imela za 100 kg sledeče cene:

25. julija 26 K 40 vin. do 27 K.

28. avgusta 31 K 60 vin. do 31 K

60 vin.

26. septembra 35 K do 35 K.

10. oktobra 37 K 20 vin. do 38 K

20 vin.

Rž:

25. julija 20 K 20 vin. do 20 K 90 v.

29. avgusta 23 K do 23 K 60 vin.

26. septembra 28 K 60 vin. do 29 K

40 vin.

10. oktobra 31 K 40 vin. do 32 K

40 vin.

Špekulantom torej plačujemo ode-ruški dobiček 10 K 80 vin. do 11 K 20 vinarjev za 100 kilogramov pšenice in 11 K 20 vin. do 11 K 50 vin. za 10 kilogramov rži!

Nastopil je trenotek, da državna uprava nastopi hitro in temeljito s samopomočjo!

Določijo naj se žitu najvišje cene!

Če to ne bi pomagalo:

Žito naj se rekvirira!

Vojni dogodki

od 13. do 20. oktobra 1914.

Z južnega bojišča ni uradnih poročil; naše čete se krepko drže na svojih postojankah v Srbiji.

Na severnem bojišču se vrše hudi boji na črti San—Medyka (vzhodno od Przemysla) Stary Sambor (južno od Przemysla ob Dnjestru). Pri Jaroslavu (severno od Przemysla) so naše čete že prekoračile reko San in zasedle vzhodni breg; vsi ruski protinapadi so bili odbiti. Na črti Medyka—Stary Sambor so se Rusi močno utrdili, da se deloma vrše pravi trdnjavski boji in si morajo naše čete delati okope. Kljub vsemu pa stalno napredujemo; naše čete so se že polastile višin pri Starem Šamboru in dobile v oblast soteske pri Tysimintiki in Dnjestru (krog 12 km jugozahodno od Sambora); dalje so zasedle višine pri Podbuzu (12 km severno od Drohobycza), višine severno od reke Stervaz in višine pri Starasolu severno od Star. Sambora. Posebno trdovratni so bili boji severovzhodno od Chyrowa ozir. jugozapadno od Medyke za višino Magiera pri Mizneciu, ki so jo imeli sovražniki v rokah in je bila huda ovira za prodiranje naših čet. To važno višino so naše čete 18. oktobra po hudem boju osvojile in zasedle. Tudi severno od Miznecza so naše čete napredovale do nasprotnika vzhodno od Przemysla ter je sedaj mogoč naskok na sovražnikovo postojanko na višini pri Medyki.

—Trdnjava Przemysl, o kateri so se minole dni širile izmišljene vesti, češ, da jo je sovražnik osvojil, je popolnoma osvobodena sovražnih napadov; le z neke vzhodne točke je še v daljnem stiku s sovražnim ognjem, ki ji pa ne more več škodovati. Pri napadih na Przemysl je padlo do 40.000 Rusov, naših pa samo krog 1000. —Čez Karpate prodirajo naše čete so že dospеле: Čez uszoški prelaz v bližino Turke. Od beskidskega prelaza sem do Synowucka južno od Stryja ter tu prekoračile reko Stryj; potem so zasedle višine severno od Orowa (10 km nad Synowuckom). V dolini reke Stryj so se vršili hudi boji. Tudi po dolini reke Swica že prodirajo naše čete. Druge naše čete so zavzele Toronyo in prodrle do Wyskowa na Gališkem in dalje proti severu, neprestano se boreč s sovražnikom. S sovražnimi oddelki, ki so bili vdrlji čez körösmezóški prelaz, so se vršili te dni boji v dolini reke Viso in so naše čete zavzele Raho (severovzhodno od Mar-marosszigeta). V dolini reke Črna Bistrica se Rusi umikajo čez Karpate in

so jih naše čete že pognale do Rafalowe na Gališkem. Ako na zemljevidu poiščemo vse doslej navedene kraje, vidimo, da sega naša fronta iz marmaroškega komitata čez Rafalowo onstran Karpatov, severno nad Wyskowom in kakih 20 km južno od Stryja; potem gre črta od Dnjestra t. j. južno od Staroga Sambora proti severovzhodu mimo Przemysla do reke San in ob tej —deloma že na vzhodni strani —do njegovega izliva v Vislo.

Na Ruskem Poljskem, kjer se bore združene nemško-avstrijske čete, je osvojeno vse ozemlje zapadno od Visle. Rusi so potisnjeni v trdnjavsko črto Ivangorod—Varšava—Novo Georgijevsk in vsi njihovi poizkusi prodreti iz te črte so bili krvavo odbiti. Tako so bili Rusi poraženi na črti Ivangorod—Kozienice ter opetovano pod Varšavo. V Varšavo se že čuje gromenje nemško-avstrijskih topov. —Mesti Lyck in Bialo na Vzhodnem Pruskem (prvo zapadno od Avgustova, drugo pa zapadno od Osovieca), ki so ju bili Rusi zasedli, so Nemci zopet osvojili. —Pri Schirwindtu (jugozapadno od Kowna) so Rusi poizkušali Nemce obkoliti, a so jim Nemci načrte krvavo prečrtali.

Nemško-francosko-belgijsko bojišče: Nemške bramborne sile v Belgiji so po padcu Antwerpna zasledovale ostanke belgijsko-angleške armade in zasedle zaporedoma Selzaete, Maldegen, Brügge in Ostende. Na drugi strani so Nemci prodirali na jug proti francoski meji in zasedli Gent. Med mestoma Ypern in Courtrai (na Belgijem severozapadno oz. severovzhodno od Lille) so se vršili hudi boji, a so Nemci končno vrgli sovražnika iz njegovih postojank. Hudi boji so bili tudi med kraji Roules—Dixmuiden, kjer so istotako zmagali Nemci. Oni nemški oddelek, ki je zavzel Ostende, prodira sedaj proti Dünkirchnu na Francoskem. Glavne nemške postojanke se nahajajo sedaj na črti Furnes—Ypern—Lille—Douai in je videti, da namerava Beselerjeva armada odrezati od angleško-francoske armade ob Aisni ves prostor, ki meji južno na kraje Dieppe—Alberville—Arras—Douai in potisniti tamošnje sovražne čete med morskobrežje in nemške čete. —Na ostalem francoskem bojišču ni izprememb, a boji se pomaloma vedno vrše, tako v središču (krog Reimsa), v Argonih, pri Verdunu, v Vogezi in v Alzaciji. Nemške čete povsodi napredujejo, četudi le polagoma.

Vojna na morjih. V Vzhodnem morju je 11. oktobra nemški podmorski čoln potopil veliko rusko križarico

Roman starega dekleta.

Angleški Ban Bolt.

Popoldanska božja služba v Entwistlu se je končala in farmer Openshaw je stal s svojim prijateljem in gledalci ljudstvo, ki se je pomaloma razhajalo. Nič si nista vedela povedati in nekaj časa sta molčala in zadovoljno zrla na ljudi. Tu pa pride ženska, krog trinideset let stara doli po poti, čedna ženska, rjavih oči in sempatja s kakim sivim lasom na glavi. Ko jo farmer Openshaw zagleda, se nezavesno poravnava in izraz zanimanja mu pride v oči. Tom Tostill to opazi in se tajinstveno zasmeha.

Ženska pride bliže in farmer Openshaw jo pozdravi: »Dobro popoldne, Marta. Lepo popoldne je za ta letni čas.«

Ženska se ljubko nasmeja, ko odvrne: »Res je taka, Mister Openshaw.«

»Ali vaš konj dobro dela?« vpraša Openshaw z očito željo, da bi začel razgovor.

»Prav dobro, Mister Openshaw, odgovori mirno. Lahko bomo z njim izvršili svoje delo.«

»To me veseli,« odvrne farmer. »Slab konj ob tem letnem času je prava po-

kora. Jaz sem mislil, da bi vam bil posodil svojega konja za en teden ali dva, Marta.«

»Prav lepo vas zahvalim, Mister Openshaw, toda upam, da homo zdaj sami mogli opraviti. Dobro popoldne.«

»Dobro popoldne vam, Marta.«

Marta Roscoe je šla naprej po svoji poti in oba moža sta jo spremljala s svojimi očmi. Tom Tostill je prvi izpregovoril. »Ljubka ženska je Marta in tako dobre gospodinje ni v naši okolici. Ne morem si misliti, zakaj so jo pustili fantje, da je ostala stara deklet.«

»Saj še nima toliko let, — odvrne prijatelj, — da bi jo smel imenovati staro deklet, Tom.«

»Prav, piška pa vendarle ni več; jaz sem hotel le reči, da ne vem, kje so imeli fantje oči zadnjih deset let. Če bi bil jaz mlajši in bi iskal žene, bi bila Marta Roscoe prva, ki bi mislil nanjo. Med tisoči je ni take in kdor bi jo dobil, bi bil lahko ponosen nanjo. Le poglej zanjo.«

Farmerju Openshawu ni bilo treba tega velevati, ter je že ves čas z zamišljenim pogledom meril tja. Tom Tostill je to videl in se je nasmehnil. Čakal je celo minuto; nato je pa zopet začel izkušaje. »Če bi bil jaz vdovec, Harry, jaz...«

Prenehal je in farmer Openshaw, ki je bil vdovec se je obrnil k njemu. Prav, Tom, ko bi bil ti vdovec kot sem jaz, kaj bi naredil?«

»Oženil bi se zavrugo, mu je odvrnil. Farmer brez žene je kakor kolo brez lopat.«

»Pa kje bi jo našel?« ga vpraša prijatelj.

Tom Tostill pokaže proti poti in se nasmeje.

Tudi Openshaw pogleda zopet tja. Marta Roscoe je ravno zavila po poti med njivami proti svoji farmi. Gledal je njeno postavo, spominjal se njenih rjavih oči in mirnega, ljubkega lica in nekaj ga je prišlo pri srcu. Rdeči obraz mu je potemnel; nato je dejal kakor da bi videl svojo pot pred seboj, tiho: »Človek bi nerad prišel na slabše.«

»Na slabše! Nekaj nevolje se je čutilo v odgovoru. Kako moreš kaj takega reči. Edino prav bi bilo zate.«

»Tu je še nekaj družega, Tom; pozabil si, da je mnogo žensk, ki ne marajo vdovca.«

»To so čenče, odvrne. Mož ni slabši, če je bil že enkrat oženjen in veliko žensk je srečnih, če dobe moža, naj bo vdovec, ali ne. Malo drugače bi bilo, ko bi imel kup otrok; za zakon si še dober kot najboljši fant.«

»Ali res tako misliš, Tom?« vpraša Openshaw.

»Prav tako, odgovori Tostill. Videl sem že mnogo slabših fantov kot si ti in sveta resnica je, da nisi na videz starejši nego sedemintrideset.«

Openshawu je bila ta hvala vseh in tako se je vzravnal, da je pričel prijatelj silno kašljati, da bi zakril svoj smeh. »Niti en dan se ne čutim starejšega, nego sem bil z dvajsetimi leti,« je pristavil vdovec.

»Saj tudi nisi,« se mu zlaže Tostill. Noben pameten človek ti jih ne prisodi več nego petindvajset, nekaj let mlajši od Marte.«

Openshaw je zelo veselilo, ko ga je prijatelj spomnil zlate mladostne dobe.

»Bil si junak, Harry. Svoj čas ni bilo dekleta, ki bi ne bila šla v cerkev s teboj, ko bi jo bil vprašal. To je še danes ravno tako res. Ojunači se in obišči Marto; v enem mesecu ti bom pa za druga. Za božjo voljo, ne čakaj, da boš star sitnež, ki te ne bo nihče maral. Skoči notri, kakor bi bil to storil pred dvajsetimi leti.«

Openshaw je pokimal, pomislil nekoliko in rekel: »To je dober svet, Tom; premislil ga bom in morebiti se bom ravnal po njem.«

»Palado«, ki se je hipno potopila s celo posadko, ki je štela 568 mož. — V Severnem morju je nemški podmorski čoln potopil angleško križarko »Hawke«; od približno 400 mož posadke se jih ni rešilo niti 100. — Dne 17. oktobra je angleška križarka »Undaunted« blizu nizozemskega obrežja potopila štiri nemške torpedovke. — V zalivu Kiaučau je 17. t. m. japonska križarica »Takatsiho« zadela na nemško mino in se potopila. — Rusija je zaprla Rigo in Finski zaliv z minami. — Tudi smirnski zaliv je zaprt za vojne ladje.

Vojna v kolonijah. Japonci imajo v rokah vso šantungsko železnico. Iz Kiaučaua se izseli vse civilno prebivalstvo, nakar začno Japonci nemško trdnjavo bombardirati.

V Avstriji so poklicani k naboru vsi možki rojeni od l. 1878. do 1890., ki doslej niso bili potrjeni.

Vun z našimi pravicami!

Večje pravice žensk.

Vojska, kakor sama na sebi ni s človeškega stališča lepa, marveč strašna reč, je pa le donesla že dozdej veliko velevažnih izprememb. Izpremenilo se je tudi državljansko pravo, ki ga je vlada izpremenila s cesarsko naredbo po § 14. 12. oktobra, in ki se je uveljavila že 13. oktobra. Obsega več zelo važnih novosti, ki zelo izdatno izpreminjajo dosedanje postave. Če bi ne bilo vojske, bi lahko čakali nanj še morebiti rodovi, ki pridejo za nami. Nergalo in nergalo bi se v časopisju, po shodih in v parlamentu, nemu bi ne bila vseč ta vejica, drugemu zopet ne tista pika. Zdaj je šlo pa zelo hitro. Niti ne nerga se preveč. No, pa to še sledi, ko bo končana vojska in ko bodo prišle za časopise dobe kislih kumarcev. V kratkem podajmo nekaj glavnih določil nove postave, ki je osobito važna za ženske, ker jim dovoljuje več novih državljskih pravic.

Proglasitev mrtvim.

Zdaj se je mogel kdo, ki ga že dolgo ni bilo doma, ki je, kakor pravimo, izginil, proglasiti za mrtvega šele, če je od njegovega rojstva preteklo 80 let in če se deset let ni vedelo, kje da biva. Ne glede na starost tistega, ki je izginil, se je mogla proglasiti po sodnji njegova smrt šele, če se najmanj 30 let ni o njem ničesar izvedelo. V naših novodobnih časih je ta doba odločno predolga; saj so se prometna sredstva tako izboljšala, da se lahko v miru in še celo v vojski, seveda z ovirami, piše lahko s celega sveta. Od zdaj naprej velja, da se lahko proglasi za mrtvega tisti, pri katerem je poteklo od rojstva 70 let, če ni 5 let o njem nobenih poročil, pri tistem pa, pri katerem je po njegovem rojstvu minilo 30 let in ni 10 let od njega nobenih poročil.

Pomanjkljiva so bila tudi postavna določila po sedanjih postavah o tistih, ki v vojski ali na morju izginejo, ker je okrajšano postopalo glede na proglasitev smrti po 3 letih, če je pogrešanec bil nevarno ranjen v vojski, če se je potopila ladja ali če se je nahajal dokazano v kaki drugi smrtni nevarnosti.

Zdaj se lahko proglasi vsak za mrtvega, če je bil v vojski nevarno ranjen ali če ga pogrešajo in če v preteklu 3 let po koncu tistega leta, ko se je končala vojska, ni došlo nobeno poročilo o njegovi smrti. Ravno to določilo velja tudi za slučaj, če se je kdo nahajal na ladji, ki se je potopila ali če se je nahajal v kaki drugi smrtni nevarnosti. Potop ladje se smatra kot dokazan, če se ladja ni pripeljala na določeno mesto in ni od nje skozi tri leta nobenih poročil.

Ženska kot priča.

Položaj ženske se v pravnem življenju izdatno izboljša in sicer ne glede na to, če so omožene, neomožene ali udove. Pravnemu čutu je že zdaj nasprotovale, ker pri gotovih spisih in pravnih postopkih ženska ni veljala kot veljavna oseba, dasi je uživala že zdavnaj neomejeno pravico v kazensko sodnih zadevah. Zdaj ženska pač tudi v kupčijskih zadevah ne zaostaja več za moškimi. Ženske so lahko zdaj priče pri pisemnih spisih in pri oporokah kakor tudi pri notarskih aktih, pri sodnijskih in pri notarskih poverbah, kakor tudi lahko nastopajo kot prve ali edine identitetne priče.

Ženska kot varuh in kot kurator.

Ženska je zdaj tudi popolnoma enakopravna z moškim glede na varuštvo (jerobstvo) in glede na kuratelo (skrbstvo nad lahkomiseljci). Izjema je le-ta, da sme omožena ženska prevzeti varuštvo, tujega otroka le, če to dovoli njen mož, ki sme dovoljenje vsak trenutek preklicati. Varuštvo se sme za-

upati nad njenim otrokom tudi nezakonski materi, če ni potrebno sodelovanje sovaruha v korist nezakonskega otroka. Izvzemši tega slučaja sme sodišče določiti moškega sovaruha le, če se zakonska mati določi za jeroba in če je v oporoki oče določil sovaruha, seveda le, če mu je šla v slučaju smrti tudi očetovska oblast nad mladoletnim. Končno se lahko določi sovaruh, če to sodišče smatra kot potrebno iz posebnih razlogov. Namesto varuha ali kuratorja, ki je bil postavljen pred 13. oktobrom, lahko mati ali žena predlaga sebe za jeroba ali za kuratorja. Varuhe prideljene materam in starim materam mora sodišče odpustiti.

Skrb za otroke.

Dozdej so otročji zavodi izvrševali varuštvo le v najdenišnicah nad svojimi gojenci. Zdaj je smejo izvršavati tudi prisilne delavnice in vzgojevalnice, če so po državi dovoljene. Tudi občine in mladinska varuška društva bodo smela prevzemati varuštvo. Zavodom tudi ne bo treba zanikrnim staršem pred končano vzgojo vrniti otrok.

Usodo nezakonskih otrok.

nova postava zelo izboljšava. Jerobstvo prevzame lahko lastna mati. Mož nezakonske matere sme dati otroku svoje ime. Pritegnejo se lahko k preskrbi tudi poleg očeta in matere tudi materni stari starši. Glede na mater in na njene sorodnike imajo nezakonski sorodniki do prostega materinega premoženja tiste pravice kakor zakonski otroci. Oče nezakonskega otroka je dolžan, da povrne nezakonski materi izdatke za otročjo posteljo, nadalje mora skrbeti za njo 6 tednov in povrniti tudi še nadaljnje izdatke, če so jih povzročile posledice poroda. Še pred otrokovim rojstvom lahko sodišče, če to predlaga mati, ki ne živi razuzdano, določi, če je potrebno, da mora skrbeti za otroka prve tri mesece po porodu poleg že navedenih stroškov, ki jih mora pri sodišču naložiti. Če očetovstvo nezakonski oče prizna ali če se določi sodnijsko, se lahko nezakonski otroci vzgajajo, dokler oče živi, v njegovi hiši, dokler se ne morejo sami preživeti.

Sprejem za svoje.

se je izdatno olajšal. Očetje ali matere, ki bi radi kakega otroka prevzeli za svojega, morajo biti stari 40 let in lahko adoptirajo tudi svojega nezakonskega otroka. (Prej 60 let.)

Izprememba dednega prava.

Pri testamentu so zdaj lahko pričevalci, kakor smo že omenili, tudi ženske in pa člani duhovnih redov. Ostala določila so sicer tudi važna, a pečali se bomo ž njimi ob priliki.

O teh važnih izpremembah naj delavske organizacije prirejajo predavanja.

Varstvo nastavljenecv proti razžaljenju sotovarišev. Poslovodja neke tvrdke je z besedami razžalil prodajalko iste tvrdke. Ta je prosila šefa, naj ji preskrbi zadoščenja od poslovodje. Šef je poslovodjo tudi pozval in mu ukazal, naj se zlepa poravnata in da zadoščenje. Poslovodja je pa stvar odlašal in zato je prodajalka izstopila iz službe, ker ni dobila zadoščenja in zahtevala pri sodišču povračilo plače za odpovedno dobo. Tožbi se je ugodilo in razlogi navajajo: Razžaljenje poslovodje je bilo težko. Tako razžaljenje od strani šefa ali sonastavljenca opravičuje v zmislu § 26. sotrudniškega zakona delojemalca, da lahko takoj izstopi iz službe, če ga šef ne vzame v varstvo. To varstvo se mora pa takoj, ko je bil šef obveščen, izvršiti in se ne sme odložiti na poznejši čas. Temu predpisu lastnik firme ni ugodil, ako je poslovodjo pozval, naj se zlepa poravnata. Ako sam ni hotel dati razžaljenki zadoščenje, je bila njegova dolžnost, čuvati in skrbeti, da je to poslovodja storil. Ta se pa ne more s tem opravičevati, da je radi tega odložil zadoščenje na drugi dan, ker je šla razžaljenka v drug prostor. Tožiteljica je bila torej opravičena zapustiti takoj službo.

Jugoslovan. Strokovna Zveza.

Tekstilni odsek.

Ljubljanska predilnica.

Ljubljanska predilnica je ustavljena. Nekaj malega še sicer delajo, a odločno se trdi, da ljubljansko predilnico ustavi. Dokler je še stara tržaška družba sama upravljala ljubljansko predilnico, se je sicer tudi včasih govorilo, da se misli promet ustaviti, a mala družba tega ni nikdar storila. Razven splošnih pritožb tudi razmere pod vodstvom tržaške družbe niso bile slabe. Ravnateljji so bili dobri ljudje, ki so se še v časih, ko delavstvo ni bilo stro-

kovno organizirano, izlepa z delavstvom poravnali, kadar so nastale kakšne diference, ki so bile, so in ki bodo, dokler bodo na svetu gospodarji in njih delojemalci. Ko je pa bila tudi tržaška družba prisiljena, da je vstopila v avstrijski tekstilni kartel, so se razmere zelo poslabšale. Kartel je sklenil, da se ljubljanska predilnica opusti in je polagoma omejeval obrat, zdaj, ko je izbruhnila vojska, je obrat popolnoma ustavil in ga pozneje zopet nekoliko otvoril. Načelstvo J. S. Z. je vse to videlo in je preskrbelo po svojem pisarniške posle vodečem podpredsedniku poslancu Gostinčarju, da je več delavk dobilo delo v Dugaresi na Hrvaškem, kjer so z našimi pridnimi delavkami zelo zadovoljni. Zdaj se je pa tudi kartel spomnil na pridnost svojega delavstva in proglasil, da dobe delavke in delavci v Ronchiju dela. Pripomniti moram, da se je za brezposelno delavstvo ljubljanske predilnice zanimala tudi zelo kranjska deželna vlada, tako dež. predsednik baron Schwarz kakor tudi dvorni svetnik grof Chorinski. Večini delavstva je zato poskrbljeno za delo; hudo je sicer, ker zapuščajo domači ljubi jim kraj, ampak žal da je v naših modernih časih preseljevanje proletariata tudi moderno. Glavni razlog, da se ljubljanska predilnica opusti, je pač ta, ker donajajo večji dobiček tiste predilnice, ki razpolagajo z vodno silo; ljubljansko predilnico je pa gonil dragi parni stroj. Dokler ni bila tržaška družba še v tekstilnem kartelu, se je večkrat govorilo, da se opusti sicer predilnica v Ljubljani, a da se zgradi nova predilnica na Posavju. Tudi se je vse pripravilo za električni obrat. Škoda je za Ljubljano in za delavstvo, ker ni kartel vsaj toliko počakal, da bi bila kranjska dežela dogradila svoje električne centrale, ki bi bile dajale lahko tudi ljubljanski predilnici cenene električne tok. A kaj bom tuhtal in ugibal. Položaj je zdaj tak, da najbrže ljubljanske predilnice ne bo več.

V starem, rumenem poslopju ljubljanske Kolodvorske ulice, nista vedno pridni tkalec in tkalka tkala, ni vedno predel pridni predilec in marljiva predica, marveč je bila tu izpočetka cukrarna, kakor mi je pripovedoval moj rajni ded, pristna ljubljanska korenina, ki je še pomnil, ko je cukrarna v Kolodvorski ulici, ali kakor so ji stari ljubljanci rekli: v Blatni Vasi pogorela. Cukrarne niso več obnovili, pač se je pa naselila v popravljeno pogorišče predilnica.

Slovenska krščansko socialna delavska organizacija ohrani in mora ohraniti delavstvu ljubljanske predilnice najhvaležnejši spomin. Saj je bilo ono, ki je prvo v Ljubljani kot krščansko socialno delavstvo stopilo na plan. Dalo je slovenski krščanski delavski demokraciji razboritih voditeljev in borilcev. Naš poslanec Gostinčar je delal v njej; Ziller, spretni delavski organizator in agitator, ki je prvi zamislil Slovensko krščansko socialno zvezo kot Slovensko krščansko socialno delavsko zvezo, je bil tudi delavec ljubljanske predilnice. Mirno in tiho, a zato zelo veliko je deloval tako v Slovenskem katoliškem delavskem društvu kakor tudi v S. K. S. Z. in v J. S. Z. tovariš Kos; povsod je deloval in še dela tov. Jakob Golmajer. Na gospodarskem polju je sicer tiho, a najuspešnejše leta in leta deloval tov. Josip Zajc. V povestnici predilniškega delavstva tudi ne smemo prezreti zelo temperamentnega predsednika ljubljanskega pevskega društva »Zvon«, ki se je, žal, izneveril kršč. soc. delavskemu praporju, poznejšega prvega predsednika delavca Jeraja strokovnega društva delavstva ljubljanske predilnice. Markantna osebnost v naši delavski organizaciji je tudi tov. Vinko Zabukovec, ki je in še vedno zelo veliko dela v naši Jugoslovanski Strokovni Zvezi in je duša tekstilnega odseka. Krščansko socialni delavski tisk je imel, ko je izhajalo pod dr. Krekovim vodstvom prvo slovensko kršč. soc. delavsko glasilo »Glasnik« in tudi zdaj, ko izhaja »Naša Moč«, svoje najzvestejše sotrudnike iz delavstva v vrstah krščansko socialnega ljubljanskega predilniškega delavstva.

Omenil sem že, da je imelo ljubljansko predilniško delavstvo tudi svoje samostojno strokovno strankarsko neodvisno društvo. Delovalo je prav dobro in je doseglo za delovstvo zelo lepe uspehe. Tržaška družba strokovni organizaciji ni nasprotovala. Enkrat samkrat je delavstvo ljubljanske predilnice stavkalo, a stavka ni pravzaprav trajala niti 24 ur in se je ravnateljstvo pobotalo z delavstvom kar na shodu J. S. Z. v Ljudskem Domu.

Ko se je ustanovila J. S. Z., delavstvo ljubljanske predilnice ni dolgo pomisljalo, marveč je svoje zelo dobro de-

lujoče strokovno društvo razpustilo in korporativno J. S. Z. pristopilo in dalo zgled, ki se žal ni še dozdal nikjer na Slovenskem v splošno škodo naše delavske organizacije posnemal.

Na delavstvo ljubljanske predilnice smo se lahko popolnoma zanesli tudi v političnem oziru. Ostalo je zvesto slovenski krščansko socialni zastavi v najhujših dneh. M. M. . . . c.

Položaj na gospodarskem polju tekstilne industrije.

Delavstvo mora poznati tudi položaj na svetovnem trgu in tudi, kako da sodijo o njem tvorničarji. Glasilo avstrijskih bogatašev »Neue Freie Presse« objavlja 17. t. m. celo vrsto člankov, ki se pečajo z njim. Važno je, da jih pozna tudi delavstvo.

Predsednik tekstilnega kartela Artur Kuffler piše

o preskrbi z bombažem.

Težave, ki so se pojavile glede na nabavo surovega blaga za izdelovanje bombaža niso še v nobeni smeri odstranjene. Največ bombaža dobivamo iz Združenih držav, iz Vzhodne Indije in iz Egipta. Način, s kakršnim se vojskuje Angleška tudi na zasebnem gospodarskem polju, onemogočuje dobavo surovin iz Vzhodne Indije in iz Egipta, dokler bo trajala vojska. Angleški podaniki namreč ne smejo kupčevati s tistimi državami, s katerimi se Angleži vojskujejo, v Egiptu so to prepoved Angleži s surovo silo izvedli. Dobiček za nas je, ker smo z vzhodno indijskim bombažem bolje preskrbljeni, kakor smo bili prejšnja leta. Vzhodna Indija je namreč pridelala do 6.000.000 zavojev bombaža. Ker je trpela Indija na posledicah denarne krize, je gledala, da se bombaž hitro proda. Cene indijskega bombaža so bile zato v primeri z ameriškimi bombažem zelo nizke in se je zato avstrijska industrija z njim za daljšo dobo preskrbela. Zaloga bo zadoščala za 6 do 8 mesecev. Slabše stoji preskrba z ameriškimi bombažem, ker je cela letina 1913/14 slaba in so zato cene ameriškemu bombažu poskočile. Avstrijske predilnice so zato poleti zaloge ameriškega bombaža kolikor mogoče znižale, ker so upale na boljše bodočo letino v Ameriki. Kolikor je mogoče zdaj sklepati po poročilih ki jih zaradi vojske ni veliko, so letos pridelali v Ameriki jako veliko bombaža. Združene države izvažajo navadno do 60 odstotkov svojega bombaža. Sodi se, da so zdaj pridelali do 15.000.000 ovojev. Amerika letos pač ne bo mogla izpečati vsega svojega bombaža. Zato nameravajo kolikor mogoče veliko množino ohraniti v zalogah. Važno za nas je vprašanje, če bo mogoče uvažati ameriški bombaž v našo državo. Teoretično se mora vprašanje potrditi, ker so izjavile Združene države, da bombaž ni tako blago, ki se naj smatra za vojno tihotapstvo. A praktično je skoraj nemogoče misliti, da bi bilo mogoče veliko bombaža uvažavati iz Združenih držav.

Zdaj morejo še domače predilnice tudi brez uvoza bombaža iz inozemstva nekaj časa povprečno vzdržaviti polovico obrata.

Nadaljnji razvoj je odvisen od razvoja vojske.

Slovenski železničar.

Železniški delavec in vojna. C. kr. trgovsko ministrstvo izdaje odlok za odlokom ter priporoča podjetnikom, naj ne odpuščajo delavcev, da se številno brezposelnih ne pomnoži. To moramo odobravati in bilo bi le želeži, da upošteva take odredbe tudi država v svojih podjetjih ter daje privatnikom dober zgled. Dasiravno umejo mnogi predstojniki odredbe železniškega ministrstva in uprav privatnih železnic tolmačiti v pravem socialnem duhu, ostane vendar še mnogo slučajev, ki zaslužijo več ali manj kritike.

Južna železnica se sklicuje na ukaže železniškega ministrstva, češ da je treba varčevati. Vsled vojne se delo na železnicah ni prav nič zmanjšalo, neopravičljivo je tedaj, da se odstavi delavce ter jih izroči z družinami vred pomanjkanju in bedi. Vojna nalaga železnicam naporenejše delovanje in naravno je tedaj, da v tem času ne more biti na progi, v delavnicah in kurilnicah manj dela, kakor v normalnih razmerah, temveč več ga je, samo najti se ga mora znati.

V delavnicah v Mariboru in Ptujju se dela samo po tričetrtednevno, pa prav po nepotrebnem, ker delo vedno zaostaja in enkrat bo moralo biti vendar storjeno. Zakaj torej ne sedaj, ko je v obratu vsak predmet važen del celote. Od drugih železnic nam je znano, da so nekatere sekcije takoj po razglasu vojne odpustile polovico prož-

nih delavcev in izključujejo še od ostalih redno nekaj mož na teden od dela, ne glede na to, da so med odpuščenimi prizadeti tudi taki, ki služijo dolgo vrsto let. Imenujemo samo sekcijo Celovec, ki je odpovedala 25 delavcem delo, mesto njih pa najela 50 črnovojnikov, ki so kot neizkušeni morali prevzeti posle odpuščenih in izvežbanih delavcev. V Komotavu čaka 30 lokomotiv in veliko osebnih voz popravila; v isti delavnici je bilo zaposlenih 180 takih delavcev, ki so ali že šli pod orožje ali pa odidejo v kratkem in vseeno je predstojnik že razglasil, da hoče delo že skriti. Navedli bi lahko še celo vrsto enakih slučajev, toda zdi se nam, da je sistem že z označenimi dovolj pribit. Upamo, da tudi v te razmere enkrat skrbno oko višje oblasti pogleda.

Srca železničarjev! Malokomu je mogoče trditi vojne tako od blizu opazovati kakor bistroglednemu železničarju, ki spremlja vlake ranjenih junakov, obupanih beguncev in premaganih sovražnikov. Kdor nima v svojem telesu kremen mesto srca, bo z vsemi temi globoko sočutil ter prosil Vsemogočnega, da nam naklone zmago in zopetni mir. Glasovi, ki prihajajo do nas, se glase povsem pohvalno o postopanju železničarjev z omenjenimi neprostovoljnimi potniki. To je prav in častno za železničarski stan. Je pa tudi mnogo malih in neznatnih opravil, ki ne povzročajo nobenega posebnega napora nego samo nekaj dobre volje in pazljivosti, potrebnemu pa zaležejo veliko, da, morda mu rešijo včasih celo življenje in ga ohranijo tistim, ki molijo za njegov srečen povratek. Za oskrbo vseh vojnih žrtev med železniškim transportom je sicer dobro preskrbljeno, blagostnost ljudstva brez razlike stanov stori, kar more. To velja posebno za velike postaje, na malih postajah pa bodi železničar tisti, ki lajšaj trpečim potnikom njih trpljenje. Za kozarec vode ali za pipo tobaka boš žel odkrito zahvalo in spoznanje. Člani raznih narodov in različnih stanov se sedaj neprostovoljno vozijo po našem ozemlju, vsi ti naj odnesejo od nas prepričanje, da nismo tak nekulturni narod kakor nas skušajo naši nasprotniki naslikati. S tem ne koristimo samo sami sebi, ampak tudi celi naši domovini. Še eno vrsto potnikov naj omenimo, in to so vojni vjetniki, brez razlike, zdravi ali ranjeni. Ko je vojak sovražne nam države bil ujet, nehal je biti naš sovražnik; da je vihtel poprej smrtno orožje proti nam, to je bila njegova sveta državljanska dolžnost. In če je ranjen! Kot tak zasluži ravno tako našega usmiljenja kakor vsak izmed nas. I on naj pove po povratku v svojo domovino svojim krajanom, da se ni bojeval z barbari, ampak z ljudmi dobrega in usmiljenega srca. Spomin, ki ga odnese od nas, naj bo za nas časten. Dogodeva se, da se najdejo brezvestni ljudje, ki prodajajo potujočim vojakom to in ono, pri tem pa

reveže brezobzirno odirajo. Tu bodi oko železničarja pazno ter prepreči početja takih hijen primerno in temeljito, brez ozira. Te naše misli povemo, ne da bi hoteli izzvati sum, da si železničarji niso svesti svojih nalog, ne, podariti moramo ravno nasprotno, da železničarji v sedanjih resnih dneh kakor vselej njih dolžnosti vse hvale vredno vestno izpolnjujejo.

Razširjenje ljubljanskega državnega kolodvora v Šiški. Ustrezaje opetovanim prošnjam in resnični potrebi potujočega občinstva se je c. kr. ravnateljstvo državnih železnic v Trstu vendarle odločilo, da odpomore za zgradbo prizidka k dosedanjemu kolodvorskemuo poslopju, ki se je ravnokar pričelo. Zgradba je poverjena Kranjski stavbinski družbi. Te dni so podrli par mogočnih kostanj in predstavili Franco-tovo celico tobačne trafike, da so mogli pričeti z izkopavanjem temelja. Prizidali bodo šest metrov dolg zid, ki bo imel širjave 15.30 metrov. Celotna stavba starega in novega kolodvora bo potemtakem dolga 33 metrov. V novem poslopju bodo prostori za štacijsko blagajno in izprevodniško šolsko sobo. Vrhutega bodo napravljena štiri stranišča in pisoir ter garderoba. Poleg starega kolodvorskega poslopja se napravi prostoren peron v dolžini 27 metrov. Troški razširjenja so proračunjeni na okroglih 15.000 K. Ako bo jesensko vreme dopuščalo, utegnejo biti novi prostori gotovi še letos.

Nezgod. Delavec Anton Verlinšek iz Kamnika je na progi Ljubljana—Zidan most postavljaj brzozavni drog, kateri mu je omahnil in padel na hrbet ter ga tako poškodoval, da je moral iskati zdravniški pomoči.

Delavstvo v Belgiji.

Belgija je za kraljestvom Saško najbolj obljudena dežela v Evropi. Prebivalcev šteje 7.500.000. V ozemlju štiriaškega kilometra stanuje 253 oseb. Dežela je narodno mešana: germanski Flamci in keltski Valoni stanujejo v njej. Flamci govore nemščini podobno flamščino. Valonci pa francosko. Belgija je predvsem industrijska država, le 18.79 odstotkov (torej niti 19 na sto ljudi) jih je kmetov. Rudnik zaposluje do 150.000 delavcev; veliko delavcev dela v železnih in jeklenih tvornicah, v predilnicah in v tkalnicah. Moderno delavsko gibanje se je posebno razvilo v zadrugah, kar lahko čitajo bralci našega lista v dr. Krekovem Socializmu, ki ga itak mora vsak zaveden slovenski krščansko socialni delavec in delavka imeti. Če ga nimaš, si ga pa nabavi.

V Belgiji sta dejansko došli do veljave le socialistična in krščansko strokovna organizacija. Socialisti gospodarijo pred vsem v valonskem, francoskem delu Belgije, na jugu procvita krščanska strokovna organizacija med Flamci. Valonci so prav za prav Francozi: ognjeviti, svobodoljubni, neprija-

telji discipline in precej lahki v verskem oziru; Flamec je pa resen, bolj zase, drži se starih dobrih navad, in kar je glavno: globokoveren in položen je.

Socialistična strokovna organizacija, saj velik del, se je že večkrat pozikoval, v prvi vrsti škostavci, odtrgati od socialistične stranke in je hotel samostojno zastopati koristi delavstva. Večina je pa tozadevne predloge vedno odklonila. Strokovna društva so zato še zdaj odvisna od politične socialistične stranke, ki j o vodi znani socialist Vandervelde, ki je pred kratkim postal celo minister. Socialistična strokovna društva štejejo okroglo 120.000 članov. Glavne naloge so jim agitacija, posvetovanja o delavskih postavah in stavljenje predlogov zbornici in politični stranki mednarodne zveze. Značilno je, da podpira belgijska socialistična strokovna društva več milijonarjev.

Belgijski milijonar Solvay jim je 1 milijon za centralizacijo daroval, a v avstrijskih in v nemških Solvayevih tvornicah plačuje svojim delavcem belgijski milijonar jako nizke plače za dlogo delavno dobo. K splošni stavki je pa prispeval lastnik igralnic, Marquet, socialističnim strokovnim društvom 100.000 frankov.

Krščanske strokovne organizacije štejejo 100.000 članov. Močne so torej domala tako, kakor socialno demokratske. Krščanska skupina strokovne zveze je razdeljena v dve veliki sekciji: ena za valonsko, druga za flamsko ozemlje. Najbolj organizirano je kršč. tekstilno delavstvo, ki šteje 15.000 članov in je pridruženo mednarodnemu tajništvu krščanskih strokovnih organizacij v Kolinu.

Po francoskem zgledu v Belgiji državno prisiljeno zavarovanje v Belgiji ni izvedeno. Država le prispeva in prepušča posamezniku, da lahko pristopi zasebnim zavarovalnicam. Le glede na brezposelno zavarovanje prednači Belgija.

Okno v svet.

General Auffmanberg je šel v pokoj. Cesar mu je tem povodom v posebnem pismu izrekel svoje priznanje za uspešno vodstvo izročene mu armade in si je pridržal njegovo zopetno uporabo.

Brezžični telefon. Izumitelj brezžičnega brzozjava Marconi je napravil novo iznajdbo, ki jo je te dni pokazal italijanskemu kralju. Iznašel je brezžični telefon. Pri eksperimentu v kraljevi navzočnosti so udeležniki lahko in razloženo govorili na razdaljo 12 km, namreč s terase mornaričnega ministrstva z radiotelegrafično postajo v Contocelle. Marconi je izjavil, da se lahko z njegovim aparatom govori na poljubno razdaljo. Za zdaj se bodo taki aparati napravili samo na italijanskih vojnih ladjah, po vojni pa hoče Marconi svojo iznajdbo dati na občno uporabo.

Kako hitro leté granate. Male granate leté s početka hitreje kakor pa velike. Toda njihova brzina se še manjša hitreje, kakor pa brzina velikih. V Ameriki so delali tozadevne poskuse z Armstrongovimi topovi. Vzeli so sedem centimetersko in tridesetcentimetersko granato. Prva je preletela 7650 m, druga pa 10 km. Sedemcentimeterska je imela začetno brzino 900 m v sekundi, končna brzina pa je znašala le 233 metrov. Daljavo 7650 je preletela v 24 sekundah. Tridesetcentimeterska granata pa, ki je imela začetno brzino 750 metrov v sekundi, je preletela 10 km v 21 in pol sekunde. Mala granata je izgubila v svojem letu torej skoraj tri četrtine svoje brzine, večja granata pa le okoli 50 odstotkov.

Izdajatelj Fran Ullreich, Dunaj. — Odgovorni urednik Jože Gostinčar. — Tisk Kat. Tiskarne.

Za tkalnico v Ročinj (Ronchi) rabi se več izurjenih

tkalk.

Oglasi se sprejemajo v ljublan. predilnici.

Bogata zaloga ženskih ročnih del in zraven spadajočih potrebščin.	
F. Meršol LJUBLJANA Mestni trg 18.	
Trgovina z modnim in drobnim blagom.	
Velika izber vezenin, čipk, rokavio, nogavio, otroške obleke in perila, pasov, predpasnikov, žepnih robov, ovratnikov, zavrtač, volne, bombaža, suknaa itd.	
Predtiskanje in vezanje monogramov in vsakovrstnih drugih risb.	

Največja in najstarejša tovarna lončenih peči in raznih lončenih izdelkov
Avđust Drelse, Ljubljana

— Mnogokrat odlikovana. —

Priporoča se slavnemu občinstvu in prečastiti duhovščini v naročila na **štedilna ognjišča in peči**

preproste in najfinejše, izvršene v poljubnih modernih barvah in vzorcih najbolj strokovnjaški, solidno in trpežno po najnižjih cenah. Župniščem, samostanom in šolam dovoljujem znaten popust. Ilustrirani ceniki so na razpolago.

m) sklepati o stvareh, omenjenih v §§ 115 b, 115 h, 115 k in 115 u), in določati glede prispevanja k blagajnici za potrebne člane iz podpornega sklada, v § 115 h) omenjeni (§ 115 w);

n) sklepati o pristopu h kaki blagajnici po § 115h, oziroma h kaki zvezni blagajnici (§ 130 d, odstavek 2) in o izstopu iz njih (§ 115 u);

o) sklepati o stvareh, omenjenih v § 115 x;

p) sklepati o uredbi in o pravilih združnega posredovanja za delo, oziroma ali in kako naj se poveri to posredovanje kaki zvezi ali kakemu javnemu zavodu za izkaz dela (§ 116);

q) sklepati o tem, ali naj pri zadrugah, ki imajo več nego 500 članov, združni zbor sestoji iz odposlancev (§ 119);

r) sklepati o tem, ali naj se poverijo posamezni posli zadruge zapupnikom (§ 119 h);

s) sklepati o tem, ali naj zadruga pristopi k prostovoljni združni zvezi in o izstopu iz nje;

t) razpolagati s premoženjem, ki prihaja zadrugi; to premoženje in dohodki iz njega se smejo uporabljati samo za združne namene;

u) sklepati o drugih, v pravilih natančneje označenih važnih stvareh.

Potrebne predloge naj zboru podaje združno načelništvo, ki vsako leto tudi poroča o svojem delovanju s posebnim ozirom na združno vajeništvo.

Združno načelništvo.

§ 119 d.

Združno načelništvo sestoji iz združnega načelnika, njegovega namestnika in združnega odbora. Uradna doba članov združnega načelništva traja praviloma tri leta; po njih preteku smejo biti zopet izvoljeni.

§ 119 e.

Združnega načelnika in njegovega namestnika voli združni zbor z absolutno večino glasov. Ako se ta večina ne doseže, naj se volilci pri ožji volitvi omeji na tisti dve osebi, ki sta dobili relativno največ glasov. Ob enakosti glasov odloča žreb, koga je privzeti v ožjo volitev, oziroma koga je v ožji volitvi smatrati za izvoljenega.

Izvoljenega združnega načelnika in njegovega namestnika je naznaniti obrtnemu oblastvu. Obrtno oblastvo more volitev proglasiti za neveljavno le tedaj, ako se je volitev izvršila protizakonito ali ako je izvoljenca zakonito odvzeta pravica biti izvoljen (§ 118); v tem primeru naj se takoj odredi nova volitev.

c) tistim obrtnikom, katerim je oblastvo odvzelo obrt, tisti čas, za katerega je izrečeno, da velja odvetje;

d) tistim obrtnikom, ki stoje pod kuratelo zaradi slaboumja ali zapravljenosti.

Ta določila se uporabljajo zmislu primerno glede glasovalne pravice in volivnosti pomočnikov.

Člani, ki so na dolgu glede združnih doklad, se morejo za toliko časa, dokler zaostankov ne poravnajo, po pravilih izključiti od glasovanja in od pravice, v zadrugi izvoljeni biti.

Zlasti za to, da se sme kdo izvoliti v razsodištvu, se zahteva za obrtnike in pomočnike dopolnjeno 24. leto starosti, in pomočniki morajo, da smejo sicer glasovati ali izvoljeni biti, dopolniti 18. leto.

Aktivno in pasivno volilno pravico in pravico glasovanja imajo (z ozirom na §§ 2, 73, 106, 107, 108 o. r.) tudi ženske, bodisi kot lastnice kakega obrta, bodisi kot pomožne delavke. (Trg. min. u k a z 15. febr. 1885, št. 4464.)

Nedoletni obrtniki morejo izvrševati aktivno volilno pravico po svojih namestnikih. Pri pomočnikih (pripadnikih) je odvisna glasovalna in volilna pravica od določene starosti, kakor tudi pasivna volilna pravica pri volitvah v združno razsodišče.

Združni zbor.

§ 119.

Združni zbor sestoji iz vseh članov, ki imajo glasovalno pravico.

Ti člani morajo izvrševati glasovalno pravico osebno; pooblaščenca niso pripuščeni k združnemu zboru.

Pri zadrugah, ki imajo nad 500 članov, se more v pravilih določiti, da naj se na podlagi kvalificiranega sklepa združnega zbora sestavlja združni zbor iz odposlancev, ako ni poklican voliti ali sklepati o stvareh, ki so navedene v § 115 b in 115 x, temveč posvetovati se o drugih stvareh. Pri tem je v primernih volilnih redih manjšinam zagotoviti zastopstvo.

Natančnejša določila o številu odposlancev in o njihovi volitvi imajo pravila.

Število odposlancev mora znašati najmanj pet odstotkov združnih članov in mora biti najmanj trikrat toliko kakor število članov združnega načelništva.

Odbor pomočniškega zbora ima pravico odposlati v združni zbor v pravilih določeno število pomočnikov (2 do 6).

Solidno izdelane
dežnike in solnčnike
priporoča
po najnižjih cenah
L. Mikusch, Ljubljana,
Mestni trg št. 15.

Lekarna „Pri kroni“ Mr. Ph. A. Bohinc
Ljubljana, Rimska cesta št. 24.
Priporočajo se sledeča zdravila:
Balsam proti želodčnim bolečinam, steklenica 30 v.
Kapljice za želodec, izvrstno, krepljivo in slast do
jednospesujoče sredstvo, steklenica 40 v.
Kapljice zoper želodčni krč, steklenica 50 v.
Posipalni prašek, proti oginjanju otrok in proti po-
tenju nog, skatlica 50 v.
Ribe olje, steklenica 1 krono in 2 kroni.
Salicilni kolodij, za odstranitev kurjih oces in irde
kože, steklenica 70 v.
Sladlin za otroke, skatlica 60 v.
Tinktura za želodec, odvajalno in želodec krepljivo
sredstvo, steklenica 30 v.
Trpotčev sok, izvrstni pripomoček proti kašlju, ste-
klenica 1 krono.
Železnato vino, steklenica 2 kroni 60 v in 4 krono 80 v.

IVAN JAX in SIN v Ljubljani,
Dunajska cesta 17
priporoča svojo bogato zalogo raznovrstnih
voznih koles in šivalnih strojev
= za rodbino in obrt. =

Gričar & Mejač
Ljubljana, Prešernova ulica 9
priporočata svojo največjo zalogo
izgotovljenih oblek za gospode,
dečke in otroke.
Novosti v konfekciji za dame.

Pozor, slovenska delavska društva!
Kupujte svoje potrebščine pri znani
in priporočljivi domači manufakturni
trgovini
Janko Češnik
(Pri Češniku) LJUBLJANA
Lingarjeva ulica - Stritarjeva ulica
v kateri dobite vedno v veliki izbiri
najnovejše blago za ženska in moška
oblačila.
Cene najnižje. Cene najvišje.
Postrežba poštena in zanesljiva.

Sladni čaj-zajtrk!
Kri! 50% prihranka in okusen zajtrk, južinal dose-
žejo omi, ki namesto kave, čaja, kakaa, sladne kave, pljejo
sladni čaj. Ako se ga uporablja pri dojenčkih namesto
moke za otroke, so otroške bolezni manj nevarne. — Je za po-
lovico cenejši. Dr. pl. Trnkóczyjev sladni čaj ima ime Sladin in
Moči je vedno bolj priljubljen. Povsod 1/4 kg zavoj 60 vin.
Tudi pri trgovcih. Po pošti pošlje najmanj 5 zavojev
lekarnar Trnkóczy v Ljubljani. Ta lekarnar je svojih osem
otrok zredil s sladnim čajem. Glavne zaloge na Dunaju: le-
karne Trnkóczy: Schönbrunnerstrasse št. 109,
Zdravje! Josefstädterstrasse št. 25, Radetzkyplatz št. 4.
V Gradcu: Sackstrasse št. 4.
Priporočljiv zlasti za one, ki se čutijo bolne, slabe.
Za resničnost tega naznanila jamči 5 tukaj navedenih tvrdk
Trnkóczyjevih, istotako ugodne sodbe zupanja vrednih oseb.

Svoji k svojim!
A. LUKIČ
Ljubljana, Pred Skofijo št. 19.
Konfekcijska trgovina
za dame, gospode, dečke in deklice
se najtojeleje priporoča.

Peter Kozina & Ko.
Tovarna čevljev v Tržiču,
Gorenjsko.
Najmodernejšo podjetje monarhije.
Otvoril sem lastno prodajalno
Na drobno v Ljubljani Na debelo
Breg št. 20 (Gojzova hiša).

Varstvena znamka.

A. & E. SKABERNE, Mestni trg št. 10
Velika zaloga manufakturnega blaga, različno
sukno za moške obleke, volneno blago, kakor
ševijoti, popelin, delen, itd. za ženske obleke. —
Perilno blago, cefirji, kambriki, batisti v bogati
izbiri. Različno platno in šifoni v vseh kakovostih
in širinah; potrebščine za krojače in šivilje.
Flanelaste in šivane odeje, različne preproge za
postelje, kakor tudi cele garniture. — Novosti
v volnenih in svilenih robcih in šalih. Namizni
prti, servijeti in brisalke iz platna in damasta.
Priznane nizke cene!
Posebni oddelek za pletenine in perilo. Vse
vrste spodnje obleke za ženske in moške, kakor:
srajce, hlače, krila, bodisi iz šifona ali pa tudi
pletene iz volne ali bombaža. — Največja izbira
v nogavicah v vseh barvah kakor tudi v vseh
velikostih za otroke. — Predpasniki najnovej-
ših krojev iz pisanega blaga, šifona, listra in
kloča. Stezniki ali moderci od najcenejših do naj-
finejših. Fini batistasti, platneni in šifonasti
žepni robci. — Zaloga gospeja perja in puha.
Vedno sveže blago!

Najboljša, najsigurnejša prilika za štedenje!
Ljudska Posojilnica
registrovana zadruga z neomejeno zavezo
v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 6
prilličje, v lastni hiši, nasproti hotela „Union“ za franciškansko cerkvijo
sprejema hranilne vloge in vloge v
tekočem računu, za katere jamčijo
ne samo njeni zadružniki, temveč tudi
cela dežela Kranjska
in jih obrestuje po
4³/₄ 0/0
brez kakega odbitka, tako da sprejme vlož-
nik od vsakih vloženi 100 kron čistih
obresti 4.75 kron na leto. Stanje vlog je
bilo koncem marca 1913 čez 22 milijonov
kron. Za nalaganje po pošti so poštnohra-
nilnične položnice brezplačno na razpolago.
Načelstvo.

— 242 —

Ti imajo pravico, udeleževati se razprave o stvareh, ki se tičejo pomočnikov (pomagačev), s posvetovalno pravico in izražavati dotične želje.

§ 119 a.

Zadružnike sklicuje v zadržni zbor zadržni načelnik, prvi-krat po ustanovitvi zadruga in pozneje, ako načelnik ali njegov namestnik tega ne more storiti, pa obrtno oblastvo, in sicer s pismenim obvestilom in ob enem razpravne predmete.

Zadržni zbor se mora vršiti vsako leto najmanj enkrat; skliče naj se tudi, ako se zdi potrebno zadržnemu načelniku ali odboru ali ako to zahteva četrti del članov.

V sklicu bodi oznamenjen kraj in čas zborovanja.

Zadržni načelnik, ki sklicuje zadržni zbor, mora najmanj tri dni poprej o tem obvestiti obrtno oblastvo in za dotično zadrugo postavljenega komisarja (§ 127) ter naznaniti ob enem dnevi red.

Predsedstvo in vodstvo zadržnega zbora pristojno prvikrat do izvršene volitve zadržnega načelnika in v tistih primerih, v katerih je sklicalo zadržni zbor obrtno oblastvo, odposlancu obrtnega oblastva, pozneje pa zadržnemu načelniku ali, ako je zadržan, njegovemu namestniku.

Za sklepčnost zadržnega zbora je potrebna navzočnost v pravih določenega števila članov, ki imajo glasovalno pravico.

V pravih se lahko določi, da, ako sklicani zadržni zbor ostane nesklepčen, smejo k zborovanju došli člani, potem ko so čakali eno uro, veljavno posvetovati se in sklepati o predležem dnevnem redu, kolikor se za sklepanje o posebnih stvareh v zakonu ali v pravih ne zahteva navzočnost določenega števila članov.

Sklepa se, kolikor v tem zakonu ni drugačnih določil, z absolutno večino glasov.

Ako je pomočniški zbor ustanovljen, pritegnejo naj se k vsakemu zadržnemu zboru tudi zastopniki pomočnikov (v številu 2—6), da zastopajo pred zbranimi gospodarji koristi svojih tovarišev. Zastopniki, katere si izbere pomočniški zbor sam, imajo samo posvetovalno pravico, ne tudi glasovalne.

§ 119 b.

Pri volitvah morajo tisti, ki imajo volilno pravico, oddati glasovnice osebno v dotičnem volilnem zboru. Kako se naj izkažejo, določajo pravila.

Ugovori proti izvršenim volitvam se vlagajo v roku 14 dni pri obrtnem oblastvu prve instance, ki odloča o njih.

— 243 —

V pravih se more določiti, da se sme voliti po potrebi tudi v več volilnih prostorih hkrati; pri tem se volilni upravičenci porazdele po svoji krajevni pripadnosti ali pa po abecednem redu.

Zadržni zbor more sklepati, koliko časa naj traja doba učenja pri vajencih. Držati se pa mora pri tem mej, katere določa § 14., 3. odstavek, in § 98 a. Dotične določbe se morajo sprejeti v pravila.

§ 119 c.

Področje zadržnega zbora.

V področje zadržnega zbora spada:

- poganjati se za koristi v zadrugo spadajočih obrtnikov in te koristi pretresavati, kolikor ima zadruga namen pospeševati te koristi in sklepati o tem;
- voliti zadržno načelništvo in člane razsodiškega odbora, dalje voliti izmed obrtnikov v § 116., odstavek 3, predpisani odbor za posredovanje dela, dalje izmed obrtnikov voliti člane za načelništvo, nadzorovalni odbor in občni zbor zadržne bolniške blagajnice (§ 121), končno voliti zastopnike zadruga za zvezni zbor zadržne zveze;
- preskušavati in odobravati računse zaključke, tičoč se zadržnega gospodarjenja, in letne proračune, kakor tudi določati znesek, katerega je nabaviti z dokladami;
- sistemizovati plačevano pomožno osebje;
- sklepati o ustanovitvi in organski izpremenitvi v § 114, lit. e, označenih učnih zavodov; dalje sklepati o ustanovitvi, preuredbi in razpustu zadržnih bolniških blagajnic v zmislu §§ 121 do 121 i in o pristopu k drugim bolniškim blagajnicam;
- sklepati o uredbi zadržnega vajeništva, zlasti o učenem času, o vajeniški preskušnji in o preskušnji za pomagača;
- načelno sklepati o ustanovitvi, oziroma izpremenitvi ali opustitvi zadržnih uredbe za učne, delovne, podporne in gospodarske namene, potem o pristopu k takim že obstoječim uredbam;
- sklepati, ali naj se uvede pri rokodelskih obrtnih preizkušnja za mojstra in o dotičnem preizkusnem delu;
- sklepati o zadržnih pravih in njih izpremembah;
- sklepati o pravih posebnih zadržnih bolniških blagajnic za vajence;
- ustanavljati določila o začetku in koncu vsakdanjega dela, o odmorih med delom, kdaj in koliko naj se plačuje pomožnim delavcem in o roku za odpoved (§ 114b);